

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Tamara Pavlović

GLAZBENE IGRE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

ZAVRŠNI RAD

Osijek, 2020.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni Učiteljski studij

GLAZBENE IGRE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Glazba u integriranom kurikulumu

Mentor: doc. dr. sc. Vesna Svalina

Student: Tamara Pavlović

JMBAG: 0267038116

Osijek, lipanj, 2020.

SAŽETAK

Igra ima veliki značaj za dijete predškolske dobi jer ono u igri ujedno ima zabavu, stječe određene vještine i uči. Uključivši glazbu u igru, djeci se otvaraju nove mogućnosti, stječu znanja iz različitih područja, nastoji se razviti muzikalnost, razvija se osjećaj za ritam. Djeca prvi doticaj s glazbom imaju već u majčinu trbuhu. Uz nasljedne čimbenike, sredina u kojoj dijete odrasta može imati izuzetan utjecaj na razvoj dječje ljubavi prema glazbi. Glazbene aktivnosti samo su jedno od područja rada koje se primjenjuje u predškolskim ustanovama. Iako se pjevanje može kombinirati u svakidašnjim situacijama, za glazbene igre je potrebno odvojiti kvalitetno vrijeme i prenositi ih djeci prema određenim pravilima. Podjela glazbenih igara je raznolika, no osnovna podjela uključuje: glazbene igre s pjevanjem, glazbene igre uz instrumentalnu pratnju te brojalice. Svaki oblik zahtjeva poseban angažman odgajatelja, prethodnu pripremu i uvježbavanje kako bi se djeci na točan i kvalitetan način prenijelo znanje i pravilno utjecalo na razvoj govora, ritma, melodije i usklađivanje pokreta s glazbom.

Ključne riječi: djeca predškolske dobi, glazbene igre, glazba

Summary

The game is of great importance for a preschooler because it also has fun, gains skills and learns in the game. By incorporating music into game, children are offered new opportunities, acquire knowledge from different fields, strive to develop musicality, develop a sense of rhythm. Children have their first contact with music already in their mother's womb. In addition to hereditary factors, the environment in which a child grows up can have a tremendous impact on the development of a child's love for music. Music activities are only one of the areas of work that apply to pre-school institutions. Although singing can be combined in everyday situations, music games need to take some quality time and pass them on to children according to certain rules. The division of music games is diverse, but the basic division includes: music games with singing, music games with instrumental accompaniment, and counters. Each form requires a special involvement of the educator, prior preparation and training in order to impart knowledge and correct influence to the development of speech, rhythm, melody and harmonization of movement with music in an accurate and quality way.

Keywords: preschool children, music games, music

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. O IGRI	4
2.1. Definicija igre	4
2.2. Utjecaj igre na dječji razvoj	5
3. GLAZBENE IGRE	7
3.1. Igre s pjevanjem	8
3.1.1. Izbor igre s pjevanjem	10
3.1.2. Usvajanje i uvježbavanje	11
3.1.3. Individualni rad	12
3.1.4. Primjena u dječjem vrtiću	12
3.2. Glazbene igre uz instrumentalnu pratnju	13
3.2.1. Udaraljke	13
3.2.2. Štapići	14
3.2.3. Melodijske udaraljke	14
3.3. Brojalice	15
3.3.1. Uloga brojalica	15
3.3.2. Izbor i obrada brojalice	16
3.4. Dramatizacija	16
4. GLAZBENI ODGOJ U DJEČJEM VRTIĆU	18
4.1. Preduvjet za glazbeni odgoj	18
4.2. Planiranje glazbenog odgoja	19
4.3. Glazbeni odgoj u jaslicama	19
4.4. Glazbeno stvaralaštvo djece predškolske dobi	21
5. ZAKLJUČAK	23
6. LITERATURA	25

1.UVOD

Temeljna uloga predškolskih ustanova je pružiti kvalitetan odgoj i obrazovanje svoj djeci koja su uključena u taj program. Utječu na cjelokupni razvoj djeteta i stvaranje emocionalnih i socijalnih odnosa s drugom djecom te se upravo zbog toga mora posvetiti velika pozornost na primjenu odgojno-obrazovnog procesa. Djeca su s glazbom upoznata od najranije dobi, nekoliko dana po rođenju mogli su čuti različite zvukove pjesmica i uspavanki. Dobivanjem prve zvečke upoznata su s malim glazbenim instrumentom. Još prije prve riječi počinju gugutati kada čuju njima poznatu pjesmu i čine svoje prve pokrete. Do polaska u vrtić većina djece se svakodnevno susreće s nekim oblikom glazbene aktivnosti što predstavlja jedan od preduvjeta za kvalitetan glazbeni odgoj. Većina njih koji konstantno borave u glazbenom okruženju bit će muzikalniji od djece koja nisu imali takve preduvjete što će se odraziti i na grupni rad. S druge strane, djeci koja nisu u tolikoj mjeri muzikalna treba posvetiti pažnju i kroz individualan rad stvarati interes za glazbu. Glazbene aktivnosti sastavni su dio odgojno-obrazovnog procesa i trebale bi se svakodnevno provoditi u radu s djecom. Ne samo da utječu na muzikalnost djeteta već imaju veliku ulogu u razvoju djetetova govora, motorike, pokreta, utječu na djetetovu kreativnost i socijalnu interakciju s drugima. Budući da je njihov značaj prilično velik, trebale bi biti pomno planirane. Djeca jasličke dobi razlikuju se po dobi i mogućnostima. Kod njih treba stvarati naviku, svakodnevno im puštati razne pjesmice, pružiti im mogućnost osluškivanja različitih tonova i zvukova, navikavati ih na različiti ritam. Prelaskom u mlađu skupinu djeca imaju bolju koordinaciju, pokrete, samostalno hodaju i izgovaraju veći dio abecede. Kada je riječ o pjevanju, koriste se jednostavne i kratke pjesmice kako bi ih djeca mogla usvojiti i zapamtiti. Prelaskom u stariju skupinu glazbene aktivnosti s ovom djecom treba podići na viši nivo. Postepeno se mogu uvoditi glazbene igre što će kod djece stvoriti još veći interes. U početku to mogu biti jednostavne igre s pjevanjem i poneka brojalica. Kasnije počinju stvarati osjećaj za ritam. Brojalice su prilično zanimljive jer se usvojena brojalica koristi za prebrojavanje djeteta kojemu se kasnije dodjeljuje uloga. Gotovo svi vrtići posjeduju glazbene instrumente koji kod djece izazivaju zabavu i često su izvor buke. Pojedini instrumenti mogu se izraditi u suradnji djece i odgajatelja pa čak i roditelja. Kroz izradu djeca dodatno razvijaju kreativnost i maštu ali imaju priliku vidjeti i čuti kako različiti materijal može proizvesti različiti zvuk. U starijim skupinama odgajateljice primjenjuju dramatizaciju koja obuhvaća različite područje rada. Napreduje govor, uvježbavanjem pokreta razvija se tijelo, izradom predmeta utječe se na kreativnost, a pravilna raspodjela zadataka utječe na timski rad. Jedan od glavnih

preduvjeta za kvalitetno provođenje glazbenog odgoja u predškolskim ustanovama je planiranje i priprema odgajatelja ili neke stručne osoba koja će glazbu prenijeti djeci.

2. O IGRI

2.1. Definicija igre

U zemljama Zapada ljudi najčešće pojam djetinjstva povezuju s igrom. Igra je fenomen i kao takva obilježava dječju kulturu (Rajić i Petrović-Sočo, 2015). Igra je prvo čovjekovo samostalno i stvaralačko iskustvo s okolinom. Ona je i jedan od prvih načina učenja koji omogućuje svakome, i djetetu i odraslome, da znanja koja mu mogu pomoći u racionalnoj, djelotvornoj i organiziranoj akciji, iznađe upravo u sebi i kroz vlastito iskustvo (Bunčić i sur., 2007, str. 9). Prema Rajić i Petrović-Sočo (2015) igra je složena, multifunkcionalna i samomotivirajuća aktivnost koja prije svega proizlazi iz djetetove potrebe stoga u nju kreće dobrovoljno, ugodno i zaštićeno te ju zbog tog osjećaja ono samo organizira i potiče. Klarin (2017) navodi da dijete kroz igru može biti svemomoćno, može biti mama ili tata, biti odrastao i rješavati probleme te na taj način igra ima veliki utjecaj na poboljšanje samopouzdanja kod djeteta dok s druge strane Bognar (1986) igru sagledava kao aktivnosti kroz koje dijete razvija osjetila i sposobnosti.

Za vrijeme prosvjetiteljstva, djeca su promatrana kao mali zli ljudi koje je potrebno „dovesti u red“ strogom disciplinom i fizičkim kažnjavanjem (Kirckpatrick, 2008, prema Rajić i Petrović-Sočo, 2015). Rousseau je prvi koji je u svom djelu „Emil ili O odgoju“ promatrao dijete kao dijete, a ne kao nekog minijaturnog čovjeka u kojeg je potrebno „natočiti“ znanje odraslog (Rajić i Petrović-Sočo, 2015). Tako je dijete kroz povijest od subjekta koji je više bio vlasništvo države nego obitelji, živeći i radeći pod strogom kontrolom društva i odraslih, postalo autonomnom individuom, koja je samo naznaka onoga što će tek biti – čovjek (Corsaro, 2011, prema Rajić i Petrović-Sočo, 2015)

Svako dijete raste s igrama, a igre rastu s njim. Nove igre pojavljuju se svakim danom, a u sebi nose utjecaje suvremenog društva, tehnologije i kulture u kojoj nastaju (Rajić i Petrović-Sočo, 2015). Prema Duran (1995) raznolikost dječje igre najčešće se kategorizira u tri skupine: funkcionalna igra, simbolička igra te igra s pravilima. Kroz funkcionalnu igru dijete ispituje nove funkcije koje razvija i koje sazrijevaju i njemu. Igra koju velik dio razvojnih psihologa proučava kao razvojni fenomen, igra uloga poznatija je i kao simbolička igra. Igra s pravilima je igra u kojoj dijete ovladava već postojećim pravilima, ali i stvara nova pravila.

Milinović (2015) ističe da je svaki oblik igre, pa tako i glazbena igra značajan dio djetetova života te da se u glazbi ona osjećaju sigurno. Igrajući se djeca odrastaju, stječu nove vještine i spoznaju različite činjenice.

2.2. Utjecaj igre na dječji razvoj

Prema Nikolić (2017) istraživačima je veću pozornost privukao utjecaj glazbenog obrazovanja na intelektualni razvoj nego li na socijalni i emocionalni razvoj i postignuća. Autorica ističe važnost uloge glazbe u društvenim interakcijama djece tijekom osnove i srednje škole te navodi činjenicu kako je ta tema iznimno zapostavljena, no s druge strane, smatra da bi nalazi potencijalnih istraživanja mogli imati izuzetne implikacije što se tiče socijalnog i emocionalnog razvoja djece. Djeca rane školske dobi uključena u program pjevanja u Ujedinjenom Kraljevstvu pokazivala su veći osjećaj socijalne uključenosti uz prethodno bolje pjevanje (Welch i sur., 2014) te bolje socijalne vještine, manje straha prilikom nastupa pred drugima i olakšani grupni rad (Harland i sur., 2000, prema Nikolić, 2017). Autorica u svom radu navodi niz autora koji tvrde da glazbena obuka može imati značajan utjecaj na stvaranje slike o sebi, samokontrolu i razvijanje pozitivnih stavova o sebi.

Iako postoji velik broj čimbenika koji utječu na glazbeni razvoj, sva djeca postižu određene oblike glazbenog obrazovanja (Hallam, 2006, prema Nikolić, 2017). Tijekom ranog djetinjstva dječji mozak je u razdoblju ubrzanog razvoja živčanog sustava gdje se neuronske veze stvaraju najbrže u odnosu na ostalu životnu dob. U razdoblju srednjeg djetinjstva, mozak izabire i zadržava isključivo one veze koje se najčešće koriste (Levitin, 2006). Nikolić (2017) ističe da upravo ta činjenica daje odgovornost roditeljima, odgojiteljima i učiteljima da oblikuju i stvaraju poticajne sredine koje će utjecati na maksimalni razvoj djeteta. Prema Radoš (2010) u današnje vrijeme se sve više naglaska stavlja na lijevu hemisferu mozga odnosno na čitanje, pisanje i učenje matematike. Istraživanja koja su se provodila nekoliko desetljeća unatrag dokazala su da se mogu aktivirati različita područja mozga u obje hemisfere, a to je moguće upravo aktivnim provođenjem glazbenog obrazovanja (Nikolić, 2017). Teza „glazba vas čini pametnijima“ u zapadnim obrazovnim sustavima, koji se vode uspjehom na testovima postignuća, održava uvjerenje da su predmeti poput matematike i prirodnih znanosti najvažniji unutar kurikula i da glazba služi samo kao pomoć učenicima u „važnim“ predmetima. (Nikolić,

2017, str. 152). Autorica ističe da pojedini izvještaji koji se bave navedenom temom šalju krivu poruku o učenju glazbe ili o sviranju pojedinih instrumenata, osim ako se to provodi iz drugih razloga kao što su poboljšanje kognitivnih sposobnosti ili akademske uspješnosti. Kao neki od razloga učenja glazbe Nikolić (2017) ističe: aktivno slušanje, izvođenje, stvaranje, sudjelovanje i uvažavanje glazbe te navodi osnovu ulogu škole da pripremi učenika za život, a glazbu ubraja u integralni dio svakodnevnog života.

3. GLAZBENE IGRE

Veliko značenje igre djeca predškolske dobi pronalaze u tome što je igra istovremeno potreba dječjeg organizma, učenje, rad i oblik odgoja (Manasteriotti, 1977). Djeca u dobi do 10 godina većinu vremena provode igrajući se zbog čega se i u vrtiću obrađuju igri bez obzira na namjeru jer istovremeno mogu i zabavljati se i usvajati nova znanja (Domonji, 1986).

Glazbenim igrama kod djece razvijamo:

- Sposobnost doživljavanja,
- Sposobnost osjećanja lijepog u glazbi,
- Sposobnost oplemenjivanja pokreta i
- Sposobnost da pokretima izražavaju glazbu (Domonji, 1986, str. 41).

Manasteriotti (1977) naglašava vrijednost glazbenih igara jer kroz igre djeca pokretima mogu izražavati glazbu, karakter i elemente dok sama glazba potiče djecu da budu ritmičniji. Kako bi usklađenost pokreta i glazbe bila uspješna, djeca moraju aktivno slušati glazbu prilikom čega se razvija sposobnost doživljaja glazbe. Budući da se glazbene igre primjenjuju uz sve oblike glazbe, na taj način djeca upoznaju raznolikost glazbe, uče zapažati i raspoznavati karakter glazbe i osnovna izražajna sredstva nakon čega će ih uspješno pokazivati kroz pokrete (Manasteriotti, 1977).

Među glazbenim igrama treba razlikovati:

- Igre koje se izvode po određenim pravilima,
- Slobodne dječje igre u kojima djeca sama stvaraju pokrete i pjesmu i
- Igre u kojima djeca spontano imitiraju, zvukom i pokretima, razne pojave ili životinje (Domonji, 1986, str. 41).

Glazbene igre mogu se provoditi kroz tri osnovna oblika rada: frontalni, grupni i individualni, no u praksi se najčešće koristi grupni oblik rada, iako postoji iznimka kada je riječ o stidljivoj i nesigurnoj djeci te se tada prakticira individualni oblik rada (Domonji, 1986).

3.1. Igre s pjevanjem

Pjevanje se smatra najstarijim i najpopularnijim oblikom glazbe te samim time ubraja među prve oblike izvođenja glazbe, no zahvaljujući novim metodama i razvoju audiovizualnih sredstava slušanje glazbe vrlo lako počinje stvarati konkurenciju. U predškolskim ustanovama od velikog je značaja jer djeca kroz razne pjesme usvajaju nove riječi koje su odmah na početku objašnjene te uvelike doprinose razvoju govora, susreću se s nizom stihova koji bogati rječnik djece i razvija se osjećaj za estetiku (Domonji, 1986).

Obrazovni zadaci su:

- Upoznavanje s nizom pjesama različitog ritma, melodije, mjere, oblika, sadržaja, karaktera i načina izvođenja,
- Upoznavanje glasova i vokalnih sastava
- Upoznavanje s imenom skladatelja i pjesnika,
- Pamćenje motiva i fraze i njihovo ponavljanje (Domonji, 1986, str. 22).

Odgojni zadaci su:

- Disciplina pri samostalnom i grupnom pjevanju,
- Razvijanje raznih osjećaja, moralnih osobina, domoljubnih osjećanja, želje za radom,
- Ljubav prema vrtiću, prijateljstvu, društvu, prirodi itd.,
- Vješto tumačenje karakterne pjesme (Domonji, 1986, str. 22).

Igre s pjevanjem ubrajaju se u pokretne igre zbog čega ih djeca najčešće usvajaju prema određenim pravilima. Jednak utjecaj imaju na razvoj govora i glazbenih sposobnosti djece te na razvoj ritmičkog pokreta. Jednostavne pjesme lako se usvajaju i pamte te na taj način pozitivno utječu na razvoj sluha, glasa i pamćenja. Izvode se bez instrumentalne pratnje te je njihova primjena moguća u svim predškolskim ustanovama jer ne iziskuju ništa osim dobro pripremljenog odgajatelja (Manasteriotti, 1988).

Manasteriotti (1988) igre s pjevanjem dijeli na:

- Igre s pjevanjem u krugu – kolu,
- Igre u koloni,
- Igre slobodnih oblika,
- Igre mješovitih oblika.

Igre s pjevanjem u krugu – kolu čine najveću skupinu te se izvode unutar (ne)spojenog kruga odnosno kola. Unutar kruga djeca oponašaju prizore koji se nalaze u tekstu pjesme. Ovisno o pjesmi, nekad to rade kolektivno, a ponekad je jedno dijete zaduženo da pozove ostalu djecu da ponove određene pokrete (Manasteriotti, 1988). Na ovakav način nastoji se potaknuti kreativnost i stvaralaštvo te sloboda izražavanja (Milinović, 2015). Često se izvode pokreti koji nemaju određenu radnju (hodanje sredinom kruga, elementarni plesni motivi) kojima se nastoji stvoriti osjećaj živahnosti kod djece (Manasteriotti, 1988) kao što je u pjesmici „Savila se bijela loza vinova“ gdje djeca pokazuju osnovne elemente folklora (Milinović, 2015). Pozornost odgajatelja je vrlo bitna jer se djeca često znaju zaigrati, stoga ih odgajatelj treba usmjeriti na pravilno izvođenje pjesme (Milinović, 2015).

Igre u koloni odnose se na svaki oblik igre u kojem djeca stoje poredana jedan do drugog ili jedan iza drugog te na taj način stvaraju oblik ravne ili zakrivljene linije. Oblik ovisi ponajprije o sadržaju pjesme (vlak, red povrća) i većinom jedan od igrača ima glavnu ulogu, što i ne mora biti slučaj. Uloge mogu biti stalne ili promjenjive ovisno o ponavljanju te se broj igrača sa svakim ponavljanjem može povećavati odnosno smanjivati (Manasteriotti, 1988). Naglasak kod ove vrste igre je na orijentaciji u prostoru i održavanju ravnoteže te se ponovno ističe pozornost odgajatelja koji mora paziti na pravilno držanje djece i na izvršavanje pravila (Manasteriotti, 1988). Milinović (2015) ističe da djeca tijekom igre mogu, prikladno tekstu pjesme, zvučno oponašati igru (npr. vlak ću-ću) te da im je posebno zanimljivo ako im se tijekom igre postavi određeno odredište.

Igre slobodnih oblika su najslobodniji, ali i najsluženiji oblik igara s pjevanjem. Ovisno o njihovom sadržaju, izvode se u različitim oblicima (Manasteriotti, 1988). Konkretno, u slučaju igre „Ribice“ djeca pokretom prate određene zvukove i melodije klavira te tako oponašaju ribice, kornjače, rakove, ali i bježe od strašnog morskog psa kada se svi zajedno skupe i pri tome razvijaju osjećaj zajedništva. Ribice se prepoznaju po visokim tonovima i brzim kretnjama melodije koju djeca prate brzim trkom, tj. „plivanjem“. Kornjače se kreću u sporijem tempu i u pjevačkom opsegu koji odgovara dječjem glasu, pa tako njihove kretnje mogu popratiti i pjevanjem jednostavnih intervala „Pam, pam, pam, pam...“ Rakovi su nešto bržeg tempa od kornjača i izvode se u laganom trku, uz djeci vrlo simpatično i zabavno štipkanje „ticalima“ (Milinović, 2016, str. 4). Uloga odgajatelja je vrlo bitna jer mora prepoznati trenutak kada treba prikočiti, ali ne s ciljem da prekine živahnost već da spriječi moguće povrijede ili usmjeri djecu na pravila (Manasteriotti, 1988).

Igre mješovitih oblika imaju dva ili više osnovna oblika te obuhvaćaju teme koje se odnose na živa bića, ljude i životinje te nežive predmete (Manasteriotti, 1988).

3.1.1. Izbor igre s pjevanjem

Kada je riječ o pravilnom izboru igre s pjevanjem ne gledaju se samo mogućnosti djece nego i vještine u izvođenju određenih pokreta. Bitne stavke koje nikako ne treba zanemariti je opseg melodije, za koji se preporuča da bude manji od opsega glasa djece, i ritam (cijele note i polovinke nastoje se izbjegavati jer djeca nemaju toliko daha). Ako se i dogodi da poneke pjesme djeca ne mogu otpjevati, to bi trebao učiniti odgajatelj, a na djeci je da izvode pokrete (Manasteriotti, 1988). Odgajatelj bi trebao, ukoliko nije siguran u svoj sluh, dati si točnu intonaciju koristeći glazbeni instrument kao što je klavir ili harmonika (Domonji, 1986). Ukoliko se radi o složenijoj igri koja iziskuje veći fizički napor, djecu se dijeli u dvije skupina na način da jedna skupina pjeva, a druga izvodi pokrete uz naglasak na obavezno izmjenjivanje (Manasteriotti, 1988). Tekst je jedan od prvih elemenata koji s kojim se djeca susreću i koji treba kod djece stvoriti interes za pjesmu te bi trebao biti jednostavan, interesantan i razumljiv (Domonji, 1986). Prilikom usvajanja poželjno je prvo dobro usvojiti tekst pjesme, zatim primijeniti pokrete (Milinović, 2015).

Pri izboru pjesme treba nastojati da tekstovi pjesama budu različiti, i to prema:

- Karakteru (vesele, tužne, nježne, itd.),
- Opisu događaja (o lutki, životinji, lopti, đlačkoj igri, . . .),
- Opisu ili vezi s prirodom,
- Opisu i tumačenju NOB-a i revolucije,
- Pjesme o državnim praznicima i
- Pjesme vezane za niz ostalih praznika (društvenih, lokalnih i internih) (Domonji, 1986, str. 23)

Uz svaku igru primjenjuju se i određeni pokreti, a kada je riječ o igri s pjevanjem najčešće se koriste osnovno pokreti kao što su: hod, trk, poskoci i kretanje ruku. Mlađa i srednja dobna skupina najučinkovitija je u pokretima ruku i hoda u slobodnom obliku, dok starija skupina ima bolje usvojenu koordinaciju te su im stoga pokreti usklađeni (npr. oponašanje različitog ponašanja usklađeno s pjevanjem). Prilikom izbora igre bitno je voditi računa u sadržaju ostalog odgojno-obrazovnog sadržaja, ali i o interesu djece (Manasteriotti, 1988).

3.1.2. Usvajanje i uvježbavanje

Prvi susret s igrom događa se u trenutku kada ju odgajatelj prezentira pred djecom, te način na koji će on to učiniti ovisi hoće li im se svidjeti i hoće li ju prihvatiti. Kako bi sam taj proces bio uspješan važna je kvalitetna priprema koja obuhvaća: potpuno usvajanje igre od strane odgajatelja, upoznavanje pravila i utvrđivanje načina izvođenja pred djecom (Manasteriotti, 1988). Autorica navodi da je praksa pokazala uspješno usvajanje pjesme istodobno s izvođenjem igre uz uvjet da su i pjesma i pokreti vrlo laki za usvajanje, no većinom se prvo nauči dobro pjevati pjesma nakon čega se izvodi igra s pjevanjem. Produljiti dječji interes za pojedinu pjesmu može se korištenjem rekvizita koji mogu pomoći u stvaranju jasnije predodžbe i emotivnih odnosa među djecom (Manasteriotti, 1988).

U mlađoj skupini igre s pjevanjem usvajaju se kroz slobodnu igru te postepeno uključivanje sve djece. Prednost ide igrama koje ne zahtjevaju fizički napor. Nakon određenog vremena igra se može uvježbavati u glazbenom i tjelesnom odgoju, što se primjenjuje i kod starijih skupina (Manasteriotti, 1988). Uvježbavanjem igre kod djece se stvara interes za novu igru i riječi i nastoji se djeci pokazati način na koji se igra izvodi u čemu pomažu djeca koja imaju razvijenije sposobnosti pokreta. Djeca koja nisu od početka uključena u igru moraju imati neki drugi zadatak kao što je kritičko promatranje te na kraju iznose ideje/mišljenje o odigranoj igri. Igra ne bi trebala trajati duže od 10 minuta i usvaja se u cjelini, a o pojedinim nepravilnostima razgovara se na kraju igre. Prije samog početka potrebno je dati točnu intonaciju početnog tona pjesme i pripremiti djecu za pokrete igre. Ukoliko je neki od pokreta nov potrebno ga je prethodno uvježbati. Najčešći pokreti su: hod s različitim oblicima uz pokret ruku (Manasteriotti, 1988).

Igre s pjevanjem najčešće se izvode u kolu. Ovisno o dobi djece, formira se kolo s manjim brojem djece i upozorava ih se da pravilno održavaju oblik kola kako se ne bi izgubio oblik. Igre u koloni ili u vrsti trebaju se od početka pravilno izvoditi kako se ne bi stekle loše navike. Ako se djeca drže za ruke i istovremeno moraju biti u koloni, neće im biti ugodno i pokreti neće biti skladni.

3.1.3. Individualni rad

Ponekad se događa da određeno dijete trenutno ne želi sudjelovati u igri. Uzrok može biti slabija glazbena sposobnost djeteta ili slabije vještine pokreta. Pojedina djeca su svjesna svojih slabijih sposobnosti i zbog toga imaju strah od ismijavanja od strane druge djece. Takvu djecu ne treba prisiljavati na sudjelovanje u igri. Ukoliko dijete nema nikakvih zdravstvenih poteškoća vezanih za smanjenu sposobnost, individualni rad je upravo ono što dijete treba. Primjenjujući ovakav oblik rada dijete može savladati teškoće i samo se uključiti u igru (Manasteriotti, 1988). Jedan od razloga ne uključivanja u igru može biti problem s pamćenjem pravila igre. U tom trenutku ne treba ostaloj djeci dopustiti da se izruguju jer će na taj način dijete još više izbjegavati igru. Individualnim radom s bojažljivom djecom potrebno je dovesti dijete do spoznaje da ima jednake mogućnosti kao i druga djeca. Njemu se zadaje jednostavnija uloga, pomaže mu se prilikom izvođenja i na kraju je neizostavna pohvala. Suprotno ovakvoj djeci postoje djeca koja imaju bolje razvijene glazbene sposobnosti te smatraju da bi oni uvijek trebali biti vođe. Kod ovakve djece individualnim radom treba se stvoriti spoznaja da i druga djeca žele neku od vodećih uloga (Manasteriotti, 1988).

3.1.4. Primjena u dječjem vrtiću

Igre s pjevanjem se mogu primijeniti u gotovo svakom području aktivnosti u dječjem vrtiću. Odgajatelj najčešće motivira i stvara atmosferu za ovakav oblik igre, no bitno je djeci pružiti mogućnost izvođenja igre po vlastitom izboru. Budući da su lako primjenjive, mogu biti dio aktivnosti za vrijeme boravka na zraku. Važno je naglasiti da u igri ne moraju sudjelovati sva djeca ako ne žele, u suprotnom bi se moglo dogoditi da igra izgubi svoj karakter (Manasteriotti, 1988).

Igre s pjevanjem mogu se primjenjivati prilikom raznih svečanih događanja unutar dječjeg vrtića. Na takvim nastupima pokreti i pjevanje moraju biti jednako usklađeni. Prednost uključivanja ovakvog oblika aktivnosti u svečanost je ta što ne iziskuje previše vremena za uvježbavanje netom prije samog događaja ukoliko su djeca od početka ispravno svladala pokrete i pjevanje (Manasteriotti, 1988).

3.2. Glazbene igre uz instrumentalnu pratnju

Djeca od samog rođenja u rukama drže male glazbene instrumente, u početku su to obično zvečke koje djeca koriste kada su vesela, s kojom se igraju i bacaju ih. Instrument koji ne može zamijeniti niti jedna zvečka jesu dječje ruke. Spoznajom da rukama mogu mahati i pljeskati djeca svoje radosne emocije izražavaju pljeskanjem. U početku je taj ritam neujednačen, no s vremenom dolazi do poboljšanja (Domonji, 1986). U ovom obliku glazbene igre pjevanje se ne pojavljuje. Djeca izvode pokrete uz pratnju jednog ili više instrumenata, a glazbu izvode odgajatelji ili djeca (Domonji, 1986). Djeca rado prihvaćaju ulogu konjića, zečića ili leptira te uz instrumentalnu pratnju oponašaju pokrete koji odgovaraju ulozi. Ovisno o dobnoj skupini djece i razvijenosti njihovih glazbenih sposobnosti te igre mogu biti jednostavnije ili složenije (Manasteriotti, 1977).

3.2.1. Udaraljke

Manasteriotti (1977) navodi da je gotovo nemoguća pomisao da pojedini vrtići u današnje vrijeme ne posjeduju udaraljke jer prema Domonji (1986) udaraljke mogu djeca uz pomoć odgajateljica izraditi sami koristeći razne plastične čaše, boce, drške od kuhače, metalne pločice i sl. no bitno je paziti da su zvukovi različiti, a boje živahne. U pojedinim trenutcima djeca zaboravljaju pravu svrhu udaraljki te ih prenamijenjuju za izvor buke što može dovesti do razvoja negativnih osobina, nediscipline, a može negativno utjecati na razvoj sluha i glazbenog ukusa (Manasteriotti, 1977).

Prije uvođenja pojedinih instrumenata djecu treba upoznati s prirodnim instrumentima, a to su ruke. Pljeskati se može na različite načine, a time se najčešće naglašava doba u taktu, ritam te teza i arza (Domonji, 1986). Pljeskanjem se mogu proizvoditi različiti zvukovi počevši od najjednostavnijeg oblika odnosno pljeskanjem dlanom o dlan -ispruženih ruku i prstiju dobije se tihi zvuk, suprotno tomu, savijanjem prstiju zatvara se šupljina i dobiva se šupalj i mukao zvuk. Pružanjem dlana jedne ruke i pljeskanjem prstim druge ruke dobiva se dijagonalni pljesak čiji je zvuk prilično svijetao. Pljeskanje se može kombinirati s drugim dijelovima tijela, primjerice pljeskanjem rukama po natkoljenici može se odvijati pljeskanjem obje ruke istovremeno, naizmjenično lijeva i desna ruka, a pljeskati se može i po nadlaktici. U prirodne udaraljke ubrajamo i noge jer se tapkanjem proizvode različiti zvukovi (Manasteriotti, 1977). Odgajatelj prije svega mora demonstrirati ritam nakon čega djeca ponavljaju za njim. Kada su

usvojili izvođenje ritma pljeskanjem i tapkanjem, počinju se uvoditi ostali oblici udaraljki. Bitno je pravilno odabrati prve instrumente među kojima mogu biti štapići i zvečke nakon čega dolaze preostale udaraljke (Domonji, 1986).

3.2.2.Štapići

Štapići su najčešće izrađeni od drveta koji ima dobar zvuk (bambus) zbog čega jednostavno rukovanje štapićima proizvodi ugodan zvuk, a ritam je kratkotrajan. Djecu svakako treba poučiti pravilnom držanju štapića: s dva prsta drže se pri vrhu i lagano se udara jedan o drugi. Postoji još nekoliko načina no za djecu ovaj je najjednostavniji. Zvečke se mogu samostalno izraditi od limene kutije, epruvete punjene pijeskom, rižom ili grahom i drugih materijala, a koriste se na način da se drži u jednoj ruci dok se prstima druge ruke lagano udara po njima ili se trese rukom (Manasteriotti, 1977). U skupinu udaraljki neodređene visine zvuka, autorica ubraja triangel, kastanjete, činele, drveni bubanj i tamburin.

3.2.3.Melodijske udaraljke

Melodijske udaraljke kao što su zvončići, metalofon i ksilofon sastavljeni su od pločica koje mogu biti metalne ili drvene. Metalne pločice daju svijetao ton i poredane su od duljih prema kraćima. Zvuk se dobije dodiranjem drvenih batića (jednog ili dva) po metalnim/drvenim pločicama. Instrumente kao što su metalofon i ksilofon stavlja se na stol kako se djeca ne bi morala saginjati. U dječjim vrtićima pretežito se koriste štapići, triangleri, zvečke i bubnjevi. Primjenom udaraljki u radu s djecom razvija se slušna osjetljivost, sposobnost razlikovanja nijansi zvukova i tonova (Manasteriotti, 1977).

3.3. Brojalice

Brojalica je preludij, uvod u igru. Ona određuje tko će žmiriti, tko će loviti, tko će u igri biti „nešto“ (Manasteriotti, 1977, str. 51). Domonji (1986) brojalicama daje dvije definicije. Prva je da su brojalice ritmički govor, dok se druga definicija temelji na obliku prebrojavanja djece tako da se najpoštenije odredi dijete koje će dobiti neki zadatak. Prema Rade (2009) brojalice utječu na odgoj djece jer njihovo ponavljanje kod djece stvara osjećaj sigurnosti. Njezin ritam i melodičnost stvaraju pristupačniji stav prema predškolskoj djeci te izražava kratkoću i jednostavnost, a najveća posebnost je u tome što je sastavljena od kratkih slogova, najčešće jednog samoglasnika i dva suglasnika (Peteh, 2007).

3.3.1. Uloga brojalica

Domonji (1986) iznosi činjenicu kako se brojalice ne primjenjuju dovoljno u nastavi, ni kada je riječ o djeci predškolske dobi, niti kada se govori u radu u osnovnoj školi. Brojalicama se ostvaruje veliki dio zadatka u području glazbe.

Obrazovni:

- Usvajanje elementarnih znakova iz teorije glazbe,
- Nesvjesno doživljavanje različitih notnih trajanja, pauza, teza i arzi, jednostavne i složene mjere
- Prepoznavanje i razlikovanje nekih tonova po visini,
- Razvijanje sposobnosti ravnomjernog izvođenja i ritmiziranog teksta te prepoznavanje i razlikovanje sporog, umjerenog i brzog tempa, te
- Sposobnost intoniranja, sa tekstom, jednog tona određene visine otpočetak do kraja brojalica (Domonji, 1986, str. 13).

Pod odgojnim zadacima brojalice smatra se da dijete koje ju koristi za prebrojavanje izvodi brojalicu pravilno na način da na svako dijete dođe određeni dio teksta i da se ne preskaču djeca tijekom prebrojavanja. Brojalice također imaju značajnu ulogu u razvijanju pažnje, mišljenja i mašte (Domonji, 1986).

Domonji (1986) navodi dvije skupine brojalica: brojalice čiji tekst ima smisao (Pliva patka preko Save, Išo medo u dućan, Jedna vrana gakala) i brojalice čiji tekst nema nikakav smisao, ali utječu na razvoj govora i ritma (En ten tini).

3.3.2. Izbor i obrada brojalice

Odgajatelj prilikom izbora brojalice mora uzeti u obzir nekoliko elemenata: dob djece, prosječnu mogućnost djeteta, tekst, ritam i mjeru te notna trajanja. Prije samog upoznavanja djece s brojalicom odgajatelj mora u potpunosti savladati tekst brojalice i način na koji će ju izložiti. Djecu je najprije potrebno kroz priču ili razgovor uvesti u sadržaj brojalice kako bi ju lakše zapamtila. Započinje se s brojalicama koje su djeci možda već poznate (npr. Eci peci pec) nakon čega započinje usvajanje potpuno novih brojalica. Dovoljno je da odgajatelj nekoliko puta ponovi pred djecom tekst jer će već tada krenuti grupno ili individualno recitirati tekst brojalice. Usvajanje ide postepeno, dio po dio koji se na kraju sklapa u cjelinu (Domonji, 1986). Dok djeca nisu usvojila tekst brojalice odgajatelj prebrojava djecu. Ponavljajući brojalicu broj djece u krugu se smanjuje i djeci koja su izostala iz kruga potrebno je zadati određeni zadatak. U ovom slučaju to mogu biti udaraljke, djeca će izabrati određenu udaraljku i otkucavati mjeru koja se podudara s pokretima ruka odgajatelja koji prebrojava brojalicu. Posljednje dijete koje je ostalo u krugu postaje predvodnik kolone ili orkestra i započinje izgovarati brojalicu dok se ostala djecu priključuju. Skupina ne bi trebala biti velika kako djeci ne bi dosadio velik broj ponavljanja brojalice (Manasteriotti, 1977). Manasteriotti (1977) navodi niz mogućnosti i igara za usvajanje ritma brojalice: pljeskanje rukama i tapkanje nogama dok djeca izgovaraju tekst brojalice jedan je od načina da se djeca natječu (na kraju se određuje pobjednik) ali i da usvoje ritam brojalice.

3.4. Dramatizacija

Dramatizacije ima važnu ulogu u dječjem glazbenom razvoju jer doprinosi razvoju govora, pjevanja i usklađivanja pokreta i glazbe. Djeca određuju radnju u kojoj glavnu ulogu imaju ljudi, životinje ili predmet (Manasteriotti, 1977). Domonji (1986) smatra da slušanje dramatizacije u prethodnoj godini (ako dijete pohađa vrtić od početka) može povećati interes za izvođenjem kada se krene provoditi. Ovakav oblik rada povezuje više područja u jednu cjelinu. Kroz glazbene aktivnosti djeca usvajaju pjesmu koju će izvoditi u dramatizaciji ili slušaju pjesmu uz koji će koristiti pokrete, u tjelesnim aktivnostima uvježbavaju pokrete, likovno se izražavaju kada izrađuju rekvizite dok kroz centar početnog čitanja i pisanja usvajaju uloge i tekst koji ne moraju doslovno naučiti već mogu improvizirati kako ne bi došlo do pada

koncentracije (Manasteriotti, 1977). U igri trebaju sudjelovati isključivo djeca, a uloge treba ravnomjerno rasporediti. Ukoliko pojedina djeca nemaju ulogu njih treba uključiti u proces ponavljanja i utvrđivanja dramatizacije (Domonji, 1986). Domonji (1986) ističe prednosti ovakvog oblika igre među kojima navodi upoznavanje različitih vrsta zvukova, tempa, dinamike, glazbene forme, susret s različitim glazbenim instrumentima i sl., no s druge strane Manasteriotti (1977) smatra da djecu treba usmjeriti i poticati na stvaralačke elemente prilikom govora, interpretacije ili pak u izvođenju pokreta.

Tijekom pripreme očekuje se suradnja odgajatelja i djece. Potrebno je pripremiti prostor, napraviti i podijeliti rekvizite i uloge. Budući da dramatizacija traži veći opseg znanja, ona se češće provodi s djecom starije skupine (Manasteriotti, 1977).

4. GLAZBENI ODGOJ U DJEČJEM VRTIĆU

4.1. Preduvjet za glazbeni odgoj

Dijete tijekom prvih dana života može intenzivno reagirati na razne umjetničke podražaje što predstavlja činjenicu da glazbeni razvoj počinje od rođenja, odnosno još tijekom trudnoće, o čemu postoje brojna istraživanja (Radoš, 2010). Vidulin (2016) navodi kako glazbeni odgoj unutar obiteljskog doma i nije tako čest slučaj, iako je poželjno, zbog čega se veliki pritisak i očekivanja stavljaju upravo na predškolske ustanove u kojima se može započeti glazbeni odgoj i obrazovanje djece. Jedan od preduvjeta za razvoj glazbenih sposobnosti po mjeri djeteta je pronalazak aktivnosti primjerenih razvojnoj dobi djece te navikavanje na glazbu. Autorica ističe važnu ulogu odgajatelja u ovom procesu jer su upravo oni ti koji osmišljavaju razne poticaje, načine usavršavanja i razvoja glazbenih vještina, uvode dijete u svijet glazbe te o njima ovisi na koji će način dijete stvoriti odnos prema glazbi. Uloga odgajatelja u glazbenom odgoju je mogućnost individualnog pristupa djetetu, omogućavanje proširivanja iskustva i znanja te razvoj vještina. Vidulin (2016) ističe tri važna preduvjeta za unaprjeđivanje djetetovih glazbenih potencijala: muzikalnost, postojeće glazbene sposobnosti i glazbena inteligencija. Muzikalnost obuhvaća razna područja glazbenih sposobnosti, vještina, senzibilnosti i znanja prilikom čega se svako područje znatno razlikuje od jednog do drugog djeteta (Kazić, 2013). Kada se govori o muzikalnosti, govori se zapravo o sposobnosti reagiranja na glazbu, osjetljivost na osjećajnu vrijednost glazbe te ekspresivna svojstva (Radoš, 2010). Uz sve navedeno, Vidulin (2016) spominje muzikalnost kao doživljavanje, pamćenje, razumijevanje i reprodukciju glazbe.

Na glazbenu sposobnost veliki utjecaj ima nasljeđe i ono što je već naučeno (ne)formalnim putem (Vidulin, 2016). Jedna od zadaća odgoja i obrazovanja je svakako i razvoj glazbene sposobnosti zbog čega je značajno pratiti, poticati i usmjeravati te prije svega poštivati prirodne zakonitosti njihovog individualnog razvoja (Vidulin, 2016). Razvoj dječjih glazbenih sposobnosti usko je povezan sa smjenjivanjem kvalitativno različitih stupnjeva kroz koje dijete prolazi od rođenja do perioda relativne zrelosti. Iako postoji tipična dob u kojoj se javlja pojedina glazbena reakcija, npr. zvuk, ritam, melodija, visina, trajanje (Shuter-Dyson, 1982), pojava određenih djetetovih glazbenih reakcija uvjetovana je nasljednim čimbenicima (Vidulin, 2016). Uz nasljeđe glazbeni razvoj usko je povezan i s osobnosti djeteta, njegovim okruženjem, interesom, motivacijom, obrazovanjem (formalnim i neformalnim) i sl. Iako su glazbene sposobnosti djece rezultirale poticajima kojima su izloženi (de la Motte-

Haber, 1999, prema Vidulin, 2016) iznimno je bitno uvesti ih u formalno obrazovanje i utjecati na njih (Vidulin, 2016).

4.2. Planiranje glazbenog odgoja

Plan rada glazbenog odgoja izrađuje se za godinu dana, šest mjeseci, jedan mjesec i za tjedan dana te bi trebao biti usklađen s planovima ostalih odgojno-obrazovnih područja i obrnuto. Glazbeni odgoj trebalo bi uključiti u sve oblike rada u predškolskim ustanovama i treba biti pravilno raspoređen i zastupljen (Domonji, 1986). Domonji (1986) ističe tri osnovna područja koja bi se trebala uključivati, a to su: izvođenje glazbe, slušanje glazbe i glazbena igra. Uz pjesme i kompozicije za slušanje trebalo bi izdvojiti i određen broj brojalica, ovisno o dobnoj skupini. Broj pjesama i igara koje će se tijekom godine izvesti i odraditi ovisi o nekoliko faktora među kojima su: uzrast djece, mogućnosti djece, težina pjesme i sl. (Domonji, 1986).

4.3. Glazbeni odgoj u jaslicama

Odgoj djece se stječe unutar obiteljskog kruga, odgojno-obrazovnih institucija ili neke druge sredine gdje dijete provodi većinu vremena. Mnogi roditelji nemaju vremena za odgoj djece predškolske dobi zbog čega se velika odgovornost stavlja na odgojno-obrazovne institucije. U predškolskoj ustanovi djeca se svrstavaju u različite grupe, ovisno o njihovoj dobi i sposobnostima: jaslice, mlađa grupa, srednja i starija grupa. Jaslice obuhvaćaju dob djece od 18 mjeseci do 3 godine, no budući da se njihove sposobnosti prilično razlikuju teži se tomu da se i unutar jasličke grupe stvore grupe. Unutar spomenute grupe se također treba provoditi odgojno-obrazovni rad, planirati i realizirati. Kao i kod svakog djeteta, tako i ovdje treba poticati i razvijati uočavanje, doživljavanje i stvaranje (Domonji, 1986).

Zadaci su da kod djece:

- Glazbom stvorimo dobro raspoloženje,
- Razvijamo želju za slušanjem i pjevanjem glazbe kao i za sudjelovanjem u izvođenju glazbenih igara,
- Njeguemo sposobnost individualnog i grupnog izvođenja glazbe,
- Razvijamo osjećaj za ritam,
- Njeguemo i razvijamo glas, sluh i glazbeno pamćenje (Domonji, 1986, str. 7)

Navedene zadatke moguće je ostvariti uz prethodnu dobru pripremu, organizaciju i planiranje. Glazbeni odgoj od odgajatelja traži veliko predznanje, konstantno pripremanje i učenje razvijene glazbene sposobnosti. Domonji (1986) oblike rada dijeli u tri skupine: frontalni oblici, grupni i individualni te navodi kako su u jasličkoj skupini najzahvalniji individualni i grupni oblici rada.

Glazbenosadržajni oblici rada su:

- Slušanje glazbe,
- Pjevanje pjesmica i izvođenje brojlica te
- Glazbene igre (Domonji, 1986, str.8)

Glazbeni odgoj trebao bi se planirati kroz igru i trajati maksimalno osam minuta te bi se također trebalo planirati, pripremati i izvoditi prema smjernicama (uvod, glavni i završni dio), no djeca ne bi smjela osjetiti tu podjelu. Bez obzira radi li se o djeci jasličke dobi ili djeci starije skupine, treba im prilaziti s jednakom mjerom, kao da su svi jednako nadareni. Prema nekim istraživanjima, pokušaji pjevanja mogu se javiti i prije nego dijete izgovori prvu riječ što se očituje kroz gugutanje. Još jedan primjer da djeca vrlo rano čuju i osjete glazbu jest cupkanje i njihanje tijela u ritmu njima već poznate glazbe. Najčešće se radi o glazbi s vrlo naglašenim ritmom koji je uz melodiju i harmoniju jedan od osnovnih elemenata glazbenog djela (Domonji, 1986). Jedan od razloga zbog kojeg bi naglasak trebao biti na slušanju glazbe je slabo razvijen glazbeni sluh. Kada je riječ o slušanju glazbe, prednost treba dati vokalnoj glazbi, a kada je riječ o pjesmicama glavne bi trebale biti one koje će se učiti u mlađoj skupini. Glazba se sluša preko raznih posrednika, no ipak bi najbolje bilo kada bi se slušala uživo za što bi se i svaki odgajatelj trebao kvalitetno pripremiti. Prije samog slušanja glazbe poželjno je zainteresirati dijete prigodnom pričom ili slikovnicom (Domonji, 1986).

Glazba se također može slušati netom prije odlaska na spavanje ili neposredno nakon buđenja. Ovisno o kojem se vremenu radi, izbor mora biti točan. Dok se prije spavanja slušaju uspavanke, nakon spavanja biraju se živahne skladbe. Kada je riječ o pjesmici, odgajatelj je taj koji prezentira pjesmu zbog čega ona mora biti prihvatljiva, nakon čega ju djeca ponavljaju. One bi trebale biti kratke i jednostavne, a tekstovi razumljivi i djeci zanimljivi te najčešće vezani uz nešto što ih okružuje. Kod djece često susrećemo skraćivanje riječi ili prekidanje u pola zbog nedostatka zraka ili ubrzavanje/usporavanje tempa što postupno treba ispravljati (Domonji, 1986).

Glazbena igra sastoji se od nekoliko dijelova, a to su, uz glazbu, igra i pokret kroz koju se razvijaju sve glazbene sposobnosti. Ona ujedno ima značajnu ulogu u razvoju motorike, dječje spoznaje i socijalizacije. U jaslicama te igre i pokreti trebaju biti kratke s jednostavnim pravilima. Prve igre s kojima se djeca susreću jesu one sa zvečkom, pljeskanjem rukama, uspavanke, „Ringe, ringe“ i niz ostalih koje su u kombinaciji s pjevanjem (Domonji, 1986).

4.4. Glazbeno stvaralaštvo djece predškolske dobi

U ekspresivnoj kreativnosti koja predstavlja osnovni oblik stvaralaštva, riječ je o slobodnom izražavanju, uglavnom spontanom (npr. dječji crtež, spontano dječje glazbeno stvaralaštvo), gdje se ne polaže važnost na vještinu, originalnost i kvalitet produkta (Rojko, 1996, str. 174). Glazbeno stvaralaštvo usko se povezuje s dječjim emocijama zbog čega djeca mogu stvarati kada su im emocije na razini, kada se osjećaju veselo i raspoloženo. Promatrajući igre djece može se ustanoviti da se sastoje od čitavog niza glazbenih elemenata. Jedan dio se pronalazi u djeci već poznatim pjesmicama, a drugi dio nastaje dječjom maštom i improvizacijom. Djeca predškolskog uzrasta sklona su improvizaciji jer na taj način stvaraju glazbu koristeći znanja iz ostalih područja (Domonji, 1986). Rakijaš (1961) ističe da glazbeni odgoj ne smije kočiti dječju želju za izražavanjem već razvijati njegovu stvaralačku slobodu i fantazije, no s druge strane Rojko (1996) ne smatra dječje stvaralaštvo kao praktičnu djelatnost već kao deklarativan zahtjev.

U sredini gdje se glazba često konzumira, kod djeteta se često pojavljuju određeni znakovi koji ukazuju na razvijenije glazbene sposobnosti zbog čega roditelji takvo dijete smatraju talentiranim stoga cijelo njegovo okruženje usmjeravaju na razvijanje njegovih glazbenih sposobnosti (Manasteriotti, 1981). U glazbenom stvaralaštvu najviše se ističu glazbeno nadarena djeca na što, osim nasljeđa, utječe i sredina u kojoj dijete odrasta (Domonji, 1986). Manasteriotti (1981) ističe da okolina djeteta tijekom njegovog odrastanja može utjecati na stvaranje ljubavi djeteta prema glazbi te na razvoj glazbenog sluha i glasa djeteta. Tijekom prve godine djetetova života ono se njiše i guguće što je rezultat vremena provedenog s djetetom koje je ispunjeno igrom uz pjesmu te pljeskanje rukama. U drugoj godini dijete čini male glazbene cjeline koristeći znanje koje je ranije steklo (Domonji, 1986). Stvaralaštvo se kod djece razvija već tijekom prvih mjeseci njegova života stoga ga i u predškolskim ustanovama treba njegovati kao i ostala područja rada. Odgajatelji se često smatraju ne kompetentnim u ovom području zbog čega i izbjegavaju taj oblik rada, no ako je

osoba dovoljno kompetentna za pravilan izbor pjesme ili brojalice te kompozicije za slušanje
tada je kompetentna i za ovaj oblik rada (Domonji, 1986).

5. ZAKLJUČAK

Igra je djetetova potreba kroz koju iskazuje svoje misli, ideje i doživljaje. Prisutna je u životu djeteta od samog rođenja, od prvih pokreta prstima kada uzima svoju prvu zvečku u ruku i čini pokrete. Povezujući glazbu i igru djeca dobivaju potpuno novu aktivnost kojom mogu vladati i kroz koju mogu izražavati svoje osjećaje. U ovom radu naglasak se stavlja na glazbene igre djece predškolske dobi. Glazba utječe razvoj slušnog aparata, razvoj govora i osjećaja za lijepo. Glazbenim igrama nastoji se potaknuti djecu na ritmičnost, usklađivanje pokreta, sviranje instrumenata i doživljaj glazbe. Kroz glazbene igre s pjevanjem djeca bogate svoj riječnik, razvijaju disciplinu pri samostalnom i grupnom pjevanju, razvijaju osjećaj ljubavi prema prijateljima. Glavna uloga je na odgajateljima. Prilikom pravilnog izbora pjesme moraju uzeti u obzir mogućnosti djece, dob skupine, jednostavnost pjesme i mnoge druge čimbenike koji imaju utjecaj na način na koji će djeca prihvatiti pjesmu. Glazbene igre uz instrumentalnu pratnju su često najzanimljiviji oblik rada djeci predškolske dobi, no ne zbog sadržaja takvog oblika glazbene igre već zbog toga što instrumente često koriste za vlastitu zabavu stvaranjem buke. Najprije svladavaju korištenje vlastitih instrumenata – ruke i noge. Tapkanje, lupkanjem i pljeskanjem stvaraju ritam. Zatim prelaze na štapiće, metalofon i ksilofon. Od velike je važnosti naučiti djecu kako pravilno koristiti pojedine instrumente, a važna je i kvalitetna priprema odgajatelja prije prenošenja novog iskustva djeci. Kako bi se povećao dječji interes mnogi autori predstavljaju izradu instrumenata kroz suradnju djece i odgajatelja. Brojalice su dječja igra kojom se koriste prije igre. Nakon usvajanja najčešće se koristi za prebrojavanje djece prilikom određivanja uloga ili zadatka za djecu te na taj način potiče razvoj govora i usvajanje pojma broja. Kod dramatizacije se nekoliko područja rada spaja u cjelinu. Djeca najprije izrađuju predmete, zatim dijele uloge i djelomično usvajaju tekst, a nakon usvojenog teksta osmišljavaju pokrete koje će uskladiti s tekstom/pjesmom. Ovaj oblik glazbene igre iziskuje najveći stupanj suradnje djece i odgajatelja. Glazbene aktivnosti kao i brojna druga područja rada trebaju biti pomno planirani. Sama činjenica koliko utjecaj glazbene igre imaju na djecu predškolske dobi govori o tome da treba pažljivo proučavati njihov sadržaj i kvalitetno se pripremiti prije izvođenja nekog od oblika igara pred djecom. O njihovoj važnosti govore brojni autori poput Manasteriotti (1971, 1981, 1988), Domonji (1986) i Vidulin (2016). Naposljetku, glazbene aktivnosti imaju veliki utjecaj na razvoj djeteta. Ponajprije utječu na njihove sposobnosti, razvoj osjećaja, ritma, pokreta, sluha pa i govora. Kvalitetno i učestalo provođenje može ostaviti velik utjecaj na dijete prilikom odabira čime se želi baviti u životu.

Upravo odgajatelj koji je toliku pažnju davao glazbi može biti zaslužan za daljnje bavljenje glazbom.

6. LITERATURA

1. Bognar, L. (1986). *Igra u nastavi na početku školovanja*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Bunčić, K., Ivković, Đ., Janković, J. i Penava, A. (2007). *Igrom do sebe*. Zagreb: Alineja.
3. Domonji, I. (1986). *Metodika muzičkog vaspitanja u predškolskim ustanovama*. Sarajevo: Svjetlost.
4. Duran, M. (1995). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Kazić, S. (2013). *Solfeggio: historija i praksa*. Sarajevo: Muzička akademija, Institut za muzikologiju.
6. Klarin, M. (2017). *Psihologija dječje igre*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
7. Levitin, D. J. (2006). *This is your brain on music: The science of human obsession*. New York: Plume (Penguin).
8. Nikolić, L. (2018). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. *Napredak*, 159 (1-2), 139-158 dostupno 15.travnja 2020. na <https://hrcak.srce.hr/>
9. Rade, R. (2009). Stihovi, pjesmice i brojalice su poput udice. *Dijete, vrtić, obitelj*, 15 (56), 29-31 dostupno 15.travnja 2020. na <https://hrcak.srce.hr/>
10. Manasteriotti, V. (1977). *Muzički odgoj na početnom stupnju*. Zagreb: Školska knjiga.
11. Manasteriotti, V. (1981). *Prvi susreti djeteta s muzikom*. Zagreb: Školska knjiga.
12. Manasteriotti, V. (1988) *Zbornik pjesama i igara za djecu*. Zagreb: Školska knjiga.
13. Milinović, M. (2015). Glazbene igre s pjevanjem. *Artos*, (3), dostupno 12.travnja 2020. na <https://hrcak.srce.hr/>
14. Peteh, M. (2007). *Zlatno doba brojalice*. Zagreb: Alineja.
15. Radoš, K. (2010). *Psihologija muzike*. Beograd: Zavod za udžbenike.
16. Rajić, V. i Petrović-Sočo, B. (2015). Dječji doživljaj igre u predškolskoj i ranoj školskoj dobi. *Školski vjesnik*, 64 (4), 603-620.
17. Rakijaš, B. (1961). *Muzički odgoj djeteta*. Zagreb: Školska knjiga.
18. Rojko, P. (1996). *Metodika nastave glazbe*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Pedagoški fakultet Osijek.
19. Shuter-Dyson, R. (1982). Musical ability. In D. Deutsch (Ed.), *The psychology of music* (pp. 391-412). New York: Academic Press.
20. Vidulin, S. (2016). Glazbeni odgoj djece u predškolskim ustanovama: mogućnosti i ograničenja. *Život i škola, LXII* (1), 221-233.

21. Welch, G. F., Himonides, E., Saunders, J., Papageorgi, I. i Sarazin, M. (2014.). Singing and social inclusion. *Frontiers in psychology*, 5, 803.